

CARTEA ÎNTÂI

EUL SACRU

Actul gândirii mărturisește prezența mea pur spirituală și se constituie, așa cum a demonstrat Descartes, în proba care îmi garantează adevărul de necontestat („cogito, ergo sum”). Concret și abstract în egală măsură, gândul „eu sunt” întemeiază nucleul ființei-mele-care-își-constată-prezența (eul). Mișcarea atestării presupune deschiderea sinelui bazal spre orizontul sacru al Ființei, din vastitatea căruia re-vin la mine și la lumea sesizată ca lume, cu scopul de a mă defini, sacralizându-mi implicit eul (ancorat de trup și de cosmosul inconștient). Actul conștientizării proiectează prin urmare Ființa în adâncul ființei mele, inaugurându-mă ca domeniu sacru și transcendental. Poziția mea „centrală” – față de mine și prin mine – creează spațiul sacru, în momentul prezent, moment la care re-vin fără încetare, atestându-mă astfel și confirmând, prin devenirea momentelor temporale sacre, realitatea transfigurată a lumii. Actul conștientizării conceptualizează eul și o parte a cosmosului inconștient, înălțând totodată la forma sacră a conceptului lumea obiectelor pe care le judec.

A judeca înseamnă a mă unifica progresiv cu tot ceea ce este, prin Ființa care, pe de o parte, mă acompaniază, pe de alta, mă atrage spre ținutu-i mereu transcendent. Trebuie subliniat faptul că judecata teoretică este în același timp morală; ea operează cu mine și cu obiectele lumii, din perspectiva Ființei sacre și universale care mă conține și transcende simultan.

CAPITOLUL 1

ORIZONTUL ȘI NUCLEUL SACRU AL EULUI

I. Oglinda dezvăluitoare

1. *Cogito, ergo sum*

„Există Dumnezeu ? Și, dacă există, de ce nu mi Se arată ? De ce nu Îl văd, pur și simplu, așa cum văd lumina soarelui sau frunzele de pe ramuri ? De ce nu face o minune ca să mă asigure de existența Sa ? *Cred* că există, ceva mai adânc mi-o mărturisește, dar aș vrea să fiu pe deplin convins de faptul acesta”. Din clipa în care mi-am constatat prezența, existența unei Ființe atotconținătoare a devenit problema fundamentală a rațiunii care, dacă nu se îndoiește de realitatea mea corporală și nici de realitatea concretă a lumii, se îndoiește adesea de prezența Ființei Divine.

Care pot fi probele existenței lui Dumnezeu ? Ce îmi poate demonstra că El *este*, într-adevăr ? Mai înainte de a încerca formularea unui răspuns ar fi util poate să înțeleg cum s-a născut ideea de Dumnezeu. Este o noțiune arbitrară, „exterioară” gândirii și realității curente, sau, dimpotrivă, absolut necesară, care s-a impus de la sine atunci când am dorit să cunosc adevărul ?

Ce este însă adevărul ? Sau, mai nuanțat: ce este *adevărat* din tot ceea ce cunosc ? Descartes ne-a lăsat superba demonstrație: faptul că

mă îndoiesc și mă întreb, faptul că în clipa în care mă întreb gândesc, mărturisește că *sunt*. *Eu sunt* e certitudinea fundamentală care mă însoțește mereu, în oricare moment al gândirii mele. *Ego cogito, ego sum; cogito, ergo sum*. Gândesc și, prin chiar faptul că gândesc, eu – acest subiect gânditor – sunt: *constat* că sunt: pun degetele gândului pe mine însumi și mă identific direct, concret și, în același timp, abstract: *eu* – acest subiect gânditor – *sunt*. Cum de pot spune că *sunt*? Ce anume îmi îngăduie să fac o astfel de afirmație? Nu *am fost* mai înainte de a face această constatare? Iar dacă *am fost* – și de bună seamă că am fost – ce sens are simpla constatare *sunt* (care confirmă existența mea precedentă și neîndoielnică)?

2. Numai dacă mă deschid spre un domeniu transcendent și numai dacă mă atest – ca eu – din afara mea pot gândi și spune: „sunt”

Observ în primul rând că simpla atestare *sunt* nu se confundă cu actul concret al existenței mele trupești, ci *se formulează într-o dimensiune abstractă, pur spirituală, în care ființa mea se confundă cu gândul și cu gândirea mea*. Atunci când gândesc și rostesc *sunt*, preiau prezența „fizică” a ființei mele și o trans-pun în spațiul reflexiv care s-a deschis o dată cu simpla afirmare *sunt*: o aduc *la ființă* – la ființa gândului: la ființa *gândită ca ființă, sesizată ca ființă* și care, prin chiar actul acestei sesizări se instituie ca adevăr al prezenței mele pure (adjectivul *pur* pune în evidență noua dimensiune *a-gândirii-și-a-ființei* prin care existența mea determinată și concretă e reformulată, sublimată și concentrată).

Pentru că, spunând *sunt*, eu gândesc; îmi dau seama că gândesc. Și când afirm *îmi dau seama* că m-am și desprins de mine și m-am înălțat deasupra sinelui meu finit (din imperiul căruia a izvorât nevoia de a-mi atesta prezența) și am atins o altă dimensiune a ființei mele, *trans-*

finită, din orizontul căreia voi reveni la mine. Numai din clipa reîntâlnirii cu mine – *prin ființa mea pură* – voi putea spune *sunt: eu sunt*.

Dacă nu m-aș fi desprins de sinele meu „subteran” și dacă nu aș fi pătruns în dimensiunea nouă a ființei mele pure, nu m-aș fi putut identifica. Numai de aici, din puritatea vie a unui orizont care îmi permite să mă oglindesc și să mă determin ca ființă, pot gândi și constata: *sunt*. Remarca atât de simplă – *sunt* – poate fi făcută prin urmare numai dacă cel ce o formulează se află în afara entității pe care o atestă, și pe care, atestând-o, o re-întemeiază în esența ei. Acest *sunt* final oglindește actul identificării prin care eu însumi (ființă finită) mă redefinesc și mă redimensionez, după ce m-am detașat de sinele meu mărginit. Prin această mișcare mă transfer în imperiul fără de margini a ceea-ce-este, pur și simplu, pentru a reveni apoi la mine, constatând: *eu sunt: eu*, cel ce m-am identificat de acum pe mine, ca prezență pură, *sunt*.

Sunt este actul identificării de mine. Numai prin această mișcare „circulară” pot recunoaște, simplu, că *sunt* (o ființă determinată).

3. Sunt (prezență pură și determinată) față de Ființa Pură infinită din mine însumi și din exterioritatea mea

Observ că în clipa în care m-am desprins de sinele meu nuclear, concret și finit, m-am deschis spre *ceea-ce-ființează-în-afara-mea*, spre *Ființa Pură*¹ – Ființă care îmi aparține de vreme ce prin Ea mă definesc ca eu. Noua mea dimensiune îmi dezvăluie infinitatea, nu doar finitudinea. Pentru că *sunt* și continuu să fiu dincolo de mine, neîngrădit și nelimitat – ca *Ființa Pură* –, constatându-mi prezența pură-și-determinată cu ochiul „obiectiv”, străin parcă și totuși intim al Ființei (în orizontul căreia m-am

¹ Folosesc majuscula pentru a sublinia în primul rând diferența de nivel (sau de plan) existențial dintre sinele nuclear și esența universală care mă transcende și îmi aparține simultan, iar în al doilea rând pentru a exprima realitatea vie, spirituală a acestei dimensiuni.

Cuprins

Cuvânt introductiv	5
Cartea Întâi	
Eul Sacru	17
Capitolul I	
Orizontul și nucleul sacru al Eului	19
I. Oglinda dezvăluitoare	19
1. Cogito, ergo sum	19
2. Numai dacă mă deschid spre un domeniu transcendent și numai dacă mă atest – ca eu – din afara mea pot gândi și spune: „sunt”	20
3. Sunt (prezență pură și determinată) față de Ființa Pură in-finită din mine însumi și din exterioritatea mea	21
4. Prin mine gândește (și vorbește) Ființa (mea) Pură, tare, sacră, Ființă care mă proiectează spre Absolutul transcendent (Dumnezeu)	22
5. Eul este „punctul de întâlnire” – locul comun – al tuturor conștiințelor	23
6. Trupul circumscrie și determină „locul” spiritual al ființei pure, finite (eul)	25
7. Eul individual-universal (finit-infinit) ca deschidere spre	26
8. Prin eul meu lumea se întemeiază ca lume spiritualizată	27
II. Sacrul	
9. Sacrul – esența „tare” și pură a ființei spirituale determinate ..	30
10. Ființa Pură îmi permite să sesizez sacrul ca sacru	32

11. Sacrul ca prezență originară	34
12. Trecerea mărturisește Durabilul	35

Capitolul 2

Perspectiva spațio-temporală sacră	37
I. Eul sacru ca devenire temporală	37
13. Continuitatea transcendențială a eului	37
14. Eul ca moment (temporal) sacru: acum	39
15. Sunt și pot fi doar acum (despărțindu-mă de cel-ce-am fost și proiectându-l pe cel-ce-voi-fi, dar și unificându-mă în același timp cu cel-ce-nu-mai-sunt și cu propria-mi proiecție) grație Ființei Pure care mă subîntinde	40
16. Subîntins de Ființa Pură, mă apropii – în timp – de Absolut. 42	
17. Devenirea temporală ca devenire spirituală	44
18. Plictisul – expresia trecerii vane – anunță ancantizarea Vidului: ființarea	45
II. Eul ca „loc” sacru	48
19. Eul – „locul” interior și sacru	48
20. Locul interior-exterior (semnificația peisajului)	49
21. Trec de la un loc la altul (peregrinând) în căutarea Locului Absolut	51

Capitolul 3

Judecata teoretico-morală ca act sacru	55
I. Conceptul sacru	55
22. Eul se conține și conține lumea în spațiul sacru, prin lumina sacră a Ființei	55
23. Conceptele sacre se diferențiază și se leagă între ele prin sistemul conceptual de la un moment dat, oglindind într-un fel anume unitatea sacră și transcendențială subiacentă (Ființa)	57
II. Sacralitatea judecării teoretice	59
24. Prin deschiderea – mereu reluată – spre Ființa Pură, eul judecă: se pune într-un raport unificator cu sine, cu lumea și cu Dumnezeu	59

25. Actul sesizării surprinde sinele și deopotrivă prezența corporală. Pulsuinea inconștientă devine concept	61
III. Sacralitatea judecării etice	63
26. Deliberarea și decizia etică se desfășoară în câmpul conceptual și sacru al conștiinței de sine, ca judecată teoretico-morală	63
27. Fapta – ca expresie obiectivă a eului sacru. Prin fapta „bună” îmi extind ființa și îmi actualizez esența (Ființa universală); fapta „rea” suprimă alteritatea și mă ancantizează	64
28. Conceptualizarea pulsuniilor mă eliberează de „presiunea” inconștientului, dar mă poate aservi forțelor instinctuale, golind conceptul de conținutul sacru	67

Cartea a doua

Divinul	75
Capitolul 1	77
Transcendență și egomorfoză	77
29. Dincolo de mine – și în adâncul meu – se deschide genunea Ființei Pure care mă proiectează spre Dumnezeu	77
30. Egomorfoza	79
31. Sesizându-mi sesizarea și meditănd asupra-i, mă apropii – până la identificare – de Ființa Pură (care Se sesizează prin gândirea mea)	80
32. Divinul spre care îmi întorc privirea spirituală este cu totul altceva (ganz andere), situat Dincolo, într-un ținut transcendent	83
33. Viziunea subiectivă („egomorfotică”) a Divinului și universalitatea Ființei Absolute	85
34. Individualizarea spiritului universal: imaginea „personală” a Ființei Divine	87
35. Destinul eului: re-venirea la Sinele Divin	89
36. Divinul – ca „El”	91

Capitolul 2

De la ipostaza statică la viziunea dinamică	93
37. Ipostaza statică și comună a Divinului	93
38. Imaginea contradictorie	94
39. Reciproca deschidere	96
40. Deschiderea stăruitoare și intensă spre Divin conduce spre sinteza progresivă eu-Divinitate	98
41. Esența dinamică a Divinului	99
42. Sesizând Divinul, sesizez Originea (Începutul) și mă transfer (teoretic) – prin gândul Începutului – în condiția Divinității-ce-începe	102
43. Începerea creatoare; Divinitatea ca facere-de-Sine	104

Cartea a treia

Ipostazele divinului	107
----------------------------	-----

Capitolul 1	109
-------------------	-----

Ipostaza magică	109
-----------------------	-----

I. Imaginea divinului	109
-----------------------------	-----

44. Imaginea concretă a Divinității – cerul	109
---	-----

45. Zeul Suprem al cerului	113
----------------------------------	-----

46. „Solarizarea”	114
-------------------------	-----

47. Pământul-Mamă (cuplul divin Cer/Pământ)	119
---	-----

48. De la configurațiile fiziomorfe la configurațiile zoomorfă și antropomorfă	120
---	-----

49. Forma simbolică divină exprimă forța, extensia și indeterminarea Informului	121
--	-----

II. Forța magică	123
------------------------	-----

50. Forța magică divină, fascinantă și înspăimântătoare	124
---	-----

51. Străinătatea și dependența unificatoare de Forța magică	128
--	-----

52. Concretizarea Forței. Dușmănia universală	130
---	-----

53. „Supravegherea” ca oglindă a Ființei Pure din adâncul cului	132
--	-----

54. „Animismul”	133
-----------------------	-----

55. Forța magică divină implică judecata morală	135
56. Vina ancestrală și sacrificiul eliberator	137
57. Crima cotidiană se oglindește în „portretul” crud al Divinității	142
58. Divinitatea creatoare Se jertfește, împătășindu-Se astfel ființei muritoare carnale	144
III. Politeismul (Ipostaza complementară a monoteismului)	148
59. Zeul unic devine multiplu grație proiecției egomorfovice. .	148
60. Ierarhizarea lumii pământene se oglindește în ierarhizarea Zeilor (și reciproc)	149
61. „Uitarea” Zeului Suprem și închegarea panteonului ca expresie a nevoii de concret și comunicare	152
IV. Mitul	157
62. Historia – ca cercetare reflexivă	157
63. Historia divină ca proiecție a mișcării divine în tiparele conștiinței de sine	159
64. Mitul – sinteză a cunoașterii și ființării ca dezvăluire (egomorfică) a esenței divine	161
65. Actualizarea Divinului	165
66. Spațiul mitic	167
67. Timpul ciclic originar	173
68. Strămoșul originar și timpul mitic	178
V. Destinul divin ca istorie mitică	179
69. Contrarietatea simbolică a principiului divin și ancantizarea neantului: creația	180
70. Gândirea simbolico-mitică prefigurează gândirea categorială	187
71. Ancantizarea simbolică a Neantului ca ex-punere creatoare	191
72. Hermeneutica mitului ca gândire metafizică	205
73. Theogeneza este îngemănată cu cosmogeneza și cu antropogeneza	206
Capitolul 2	
Ipostaza mistică	210

I. Viziunea mistică	210
74. De la ipostaza (și viziunea) magică la ipostaza (și viziunea) mistică	210
75. Insolența smereniei	213
76. Misterul mărturisește prezența Celui-Ce-Se ascunde	215
77. „Îmblânzirea” misterului și imaginea statică a Divinului ...	217
78. Misterul deconspiră Absolutul divin și mă atrage simultan spre Unitatea originară	219
II. Spre monoteismul nuclear	221
79. Supremația Divinității solare	221
80. Învierea și transfigurarea spirituală	224
III. Paradis și infern	227
81. Ținutul divin „de sus” și ținutul divin „de jos” (paradisul și infernul)	227
82. Divinul presupune umanul (și reciproc). Atracția simultană	230
IV. Dumnezeuul atotputernic și poruncitor	232
83. Porunca divină	232
84. Facerea e consubstanțială Divinității	234
85. Unitatea divină și transcendentală a celor ce sunt	236
86. Supunerea umilă și păcatul originar	238
87. De la Dumnezeuul unei seminții la Dumnezeuul tuturoră	241
88. Poruncă și ascultare (ca situare în ordinea divină)	246
89. „Eu sunt Cel-Ce-sunt”	249
V. Dumnezeuul supunerii legiferante	253
90. Reîntoarcerea la Dumnezeuul unic (Lā ilaha illā 'Llāh)	253
91. Supunerea necondiționată (el-islam) în temeiul Legii (Sharī'ah)	254
 Capitolul 3	
Ipostaza fanatică	259
I. Dumnezeuul revelat	259
92. Spiritualizarea dezvăluitoare: apariția adevăratei esențe divine	259

93. De la „stăpânire” la iubirea pură	262
94. Gândirea-de-Sine ca facere-de-Sine	265
II. Divinul ca spirit în eternă unificare cu sine	269
95. De la viziunea magică la ipostaza mistică	270
96. De la simbol la principiul onto-teologic	273
97. Actul cunoașterii metafizice suprimă fapta vană și ciclul transmigrațiilor	276
98. Ātman-Brahman – cele două ipostaze fundamentale ale Divinității-în-unificare; ekstaza cunoașterii ca auto-cunoaștere creatoare și eliberatoare	280
99. Viziunea dualistă e subminată de evenimentul ekstazei eliberatoare	285
100. Trezirea supremă (Nirvaṇa) suprimă suferințele și dizolvă eul în Absolut	287
101. Divinul ca auto-dezvăluire de Sine	297
III. Dumnezeu iubirii absolute	300
102. Prin Dumnezeu ating esența celuilalt și îl iubesc ca pe mine însumi	300
103. „Conștiința” de Sine divină	304
105. „Eu sunt Ușa”, „Eu sunt Calea”	306
106. „Eu sunt Adevărul”	308
107. Treimea-Cea-de-o-Ființă și Viața divină	312
108. „Eu sunt Lumina lumii”	316
109. Unu-ca-unificare	318

Cartea a patra

Puntea	321
Capitolul 1	
Cultul	323
110. Cultul	323
I. Rugăciunea	325
111. Fixându-mă de reperul divin, mă deschid plenar spre Ființa-ca-deschidere-omniprezentă („ruga” și „ascultarea”)	326
112. Personalizarea Divinului	328

113. Cerere și împlinire	331
114. În spațiul spiritual întredeschis îl întâlnesc pe celălalt și pot interveni (spiritual) asupra-i	333
115. Înălțarea și dialogul cu Divinul	336
II. Meditația religioasă	340
116. Rămân în contact cu Absolutul și judec din noua perspectivă care s-a deschis	340
117. Textul sacru disciplinează și intensifică meditația	344
118. Meditația ca act de gândire	346
119. Contemplația	350
III. Ritualul	353
120. Eul comunitar(noi) și sensul simbolic al ritualului: întâlnirea Divinului	353
121. Modelarea ritmică a mișcărilor și temele rituale	355
122. Transfigurarea structurii inconștient-simbolice	359
123. Inițierea (pregătirea pentru lumea de Dincolo)	365
124. Marea Călătorie	368
IV. Cult și cultură	369
125. Transfigurarea și modelarea expresiei comunicante	369
126. Cultura – între orizontul sacru și lumea conștientă a formelor. Transferul sacralului și fenomenul tradiției	371
127. Universalul presupune (și se regăsește prin) specificul național și individual	374
 Capitolul 2	
Cunoașterea metafizică	375
I. Întrebarea supremă	376
128. Judecata comună dezvăluie unitatea subiacentă a Ființei	376
129. Vidul cunoașterii comune anunță și pune întrebarea metafizică supremă	377
130. Sensul întrebării metafizice: atungerea Ființei Pure (îngemănate cu Neantul)	378

131. Ființa-ca-ființare (sau ca facere-de-Sine)	379
132. Întrebarea supremă și dimensiunea etică a existenței	383
133. „Judecata” Supremă	386
134. Cunoaștere fenomenologică și contemplație metafizică ...	387
135. Limita cunoașterii metafizice	390
136. Deschiderea onto(theo)-nomă ca ruptură de „ciclurile” conștiinței de sine	392
II. Descrierea atributivă	394
137. Identificarea Divinității presupune și conduce spre descrierea contemplativă	394
138. Deschiderea – și descrierea – logică atributivă	397
139. Atributele ca ipostaze ale Ființei	399
III. Logosul	400
140. Logosul autoconstituant	400
141. Facerea-de-Sine (Începerea)	404
142. Progresia regresivă	405
143. Începerea	407
 Capitolul 3	
Raptul ekstatic	411
144. Mă definesc prin Divinul pe care Îl definesc	411
145. Puntea religioasă	413
 Cartea a cincea	
Suprema deschidere	423
 Capitolul 1	
Epifania	425
146. Prezența Pură ca îngemănare-cu-Sine. Atotcunoașterea	425
147. Unu-ca-unificare	427
148. Iubirea absolută	429
149. Rațiunea Atotconținătoare	430
150. Conștiința absolută de Sine	432
151. Începutul-fără-de-Început ca Începere	434
152. Divinitatea ca facere cosmică și ca Sine-în-revelare	436

153. „Timpul divin”	441
154. Infinitul ca înfinire întemeietoare	447
155. „Spațialitatea” orginară ca în-spațiere	449
156. Lumina de veci	454
157. „Percepția” sesizantă pur spirituală	457
158. Percepția spirituală a „formelor” divine	462
159. Personalizarea Prezenței Divine	467
161. Unificarea Ființei-din-mine cu Ființa Divină: suprema judecare	473
Capitolul 2	
Ierarhia divină	481
162. Dimensiunea angelică	481
163. Unul Multiplu ca deschidere nivelică	486
164. Divinitatea ca facere (ierarhizare)	488
165. Sfânta Treime	491
166. Calea (și viața) divină	497
167. Modelul Făpturii (ca facere-de-Sine)	499
Capitolul 3	503
Rațiunea dezvăluitoare și limitele discursului metafizic	503
168. Dezvoltarea categorială ca viziune eidetică	503
169. Discursul metafizic: limite și perspective	505
Cuvânt de încheiere	515
Résumé	529